

На основу члана 54. Закона о добробити животиња („Сл. гласник РС”, бр. 41/09) и члана 72. Статута општине Алексинац („Службени лист општине Алексинац“, бр. 8/08), Општинско Веће општине Алексинац, на седници одржаној дана 13.11. 2012. године, донело је,

ПРОГРАМ КОНТРОЛЕ И СМАЊЕЊА ПОПУЛАЦИЈЕ НАПУШТЕНИХ ЖИВОТИЊА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ АЛЕКСИНАЦ

САДРЖАЈ

- 1. УВОД**
- 2. ЦИЉ ПРОГРАМА**
- 3. ЗАКОНСКЕ ОСНОВЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМА**
 - 3.1. Законски оквир
 - 3.2. Локална самоуправа
 - 3.3. Зоохигијенска служба и прихватилиште
 - 3.4. Инспекцијски надзор
- 4. РАЗЛОЗИ ЗА ПРИМЕНУ ПРОГРАМА**
- 5. САДАШЊЕ СТАЊЕ**
- 6. ПРЕДЛОГ РЕШЕЊА**
 - 6.1. Пројекат проширења и доградње постојећег прихватилишта
 - 6.2. Унапређење рада постојеће службе за рад у прихватилишту и зоохигијенске службе
 - 6.3. Пројекат информисања и едукације грађана
 - 6.4. Пројекат масовног третмана паса и мачака луталица
 - 6.4.1. Идентификација
 - 6.4.2. Стерилизација
 - 6.4.3. Удомљавање, поклањање и проналажење изгубљених животиња
 - 6.4.4. CNR Програм (ухвати, стерилиши, пусти)
 - 6.4.5. Сарадња
 - 6.4.6. Еутаназија
 - 6.5. Санкционисање неодговорних грађана
 - 6.6. Доношење нових општинских прописа који регулишу ову правну област
- 7. ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН**
- 8. ПРЕДЛОГ ДИНАМИКЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОГРАМА**
- 9. ЗАКЉУЧАК**

1. УВОД

Питање напуштених животиња прераста у озбиљан јавни проблем који се може решити само планском организованом, континуираном акцијом свих заинтересованих страна у друштву кроз јасно осмишљен **Програм хуманог решавања проблема напуштених животиња**.

За решавање овог проблема надлежна је локална самоуправа, а њен први корак је израда Програма у складу са специфичностима средине. Да би Програм био успешан, потребна је сарадња свих релевантних институција (Министарства, локалне самоуправе, комуналног предузећа, ветеринара, удружења за заштиту животиња и грађана).

Основна начела на којима се овај Програм заснива јесу:

1. начело бриге о животињама, које подразумева моралну обавезу и дужност човека да поштује животиње и брине о животу и добробити животиња чији опстанак зависи непосредно од њега;

2. начело интегралности, које подразумева да државни органи и општина Алексинац у оквиру свог делокруга, обезбеђују интегралну заштиту добробити животиња спровођењем међусобно усаглашених планова и програма;

3. начело посвећивања пажње добробити животиња, које подразумева да се у свим активностима које се предузимају у различитим областима које се на директан или индиректан начин односе на животиње мора посветити пуна пажња заштити добробити животиња;

4. начело превенције и предострожности, које подразумева да свака активност која је у директној или индиректној вези са животињама мора бити планирана и спроведена тако да представља најмањи ризик по живот и добробит животиња, људи и животне средине и заснива се на процени утицаја различитих начина коришћења животиња на њихов живот и добробит, као и на коришћењу најбољих расположивих технологија, средстава и опреме;

5. начело одговорности, које подразумева да је власник, односно држалац животиња одговоран за њихов живот и добробит и да је дужан да сноси трошкове збрињавања животиња чији је власник, односно држалац, ако више не жели или није у могућности да се стара о њима.

Поједини изрази употребљени у овом Програму имају следеће значење:

1. власник животиње јесте правно или физичко лице, односно предузетник, које има право чувања, држања, узгоја, репродукције, превоза, коришћења и продаје животиње и које је одговорно за живот, заштиту здравља и добробити животиња;

2. држалац животиње јесте правно или физичко лице, односно предузетник, које има право чувања, држања, узгоја, репродукције, превоза и коришћења животиње, као и право продаје животиње на основу писменог одобрења власника и које је одговорно за живот, заштиту здравља и добробити животиња;

3. држање животиње јесте смештај, чување, нега и брига о животињама, осим репродукције;

1) **добробит животиња** јесте обезбеђивање услова у којима животиња може да остварује своје физиолошке и друге потребе својствене врсти, као што су исхрана и напајање, простор за смештај, физичка, психичка и

термичка удобност, сигурност, испољавање основних облика понашања, социјални контакт са животињама исте врсте, одсуство непријатних искустава као што су бол, патња, страх, стрес, болести и повреде;

2) **изгубљена животиња** јесте животиња која је напустила власника, односно држаоца, без његове воље и коју он тражи;

3) **напуштена животиња** јесте животиња која нема дом или која се налази изван њега и лишена је бриге и неге власника, односно држаоца и коју је он свесно напустио;

4) **кућни љубимци** јесу пси, домаће мачке, домаће птице, мали глодари, тераријумске, акваријумске и друге животиње, које се гаје или држе за дружење, заштиту или помоћ човеку;

5) **лишавање животиње живота** јесте поступак којим се животињи одузима живот на начин који изазива тренутну смрт;

6) **обележавање и регистрација животиња** јесте поступак означавања животиња на трајан начин ради идентификације, регистрације и прикупљања свих података у јединствен информационалном систему;

7) **објекат** јесте грађевинска целина или простор за узгој, држање, лечење, репродукцију животиња, одлагање, прераду и уништавање споредних производа животињског порекла, који у погледу изградње, опреме, ветеринарско-санитарних и других услова, а у зависности од врсте делатности која се у њима обавља, испуњава прописане услове;

8) **прихватилиште за животиње** јесте објекат који служи за привремени или трајни смештај напуштених и изгубљених животиња и помоћ и бригу о напуштеним и изгубљеним животињама;

9) **превоз животиње** јесте сваки утовар, претовар, превоз и истовар животиње у јавном превозу, превозу за сопствене потребе и превозу за личне потребе;

10) **превозна средства** јесу средства друмског, железничког, ваздушног и водног саобраћаја, која се користе за превоз животиња;

11) **стерилизација и хируршки захват**, који изводи ветеринар, а подразумева овари-хистеректомију женки и кастрацију мужјака, а примењиваће се у терапеутске сврхе и у сврху контроле популације.

15) **споредни производи животињског порекла** који нису намењени за исхрану људи јесу лешеве животиња, труп, делови трупа животиња, саставни делови тела животиња, производи животињског порекла и храна животињског порекла који нису намењени и безбедни за исхрану људи, стајњак и отпад из објеката у којима се припрема храна за исхрану људи.

2.ЦИЉ ПРОГРАМА

Циљ општине Алексинац је да осигура квалитетну бригу над напуштеним и изгубљеним животињама, односно обезбеди прихватилиште за животиње у складу са Законом о добробити животиња („Сл. Гласник РС”, бр. 41/09).

Програм хуманог решавања проблема напуштених животиња подразумева активно учешће свих чланова друштва у ланцу хуманог решавања овог проблема.

Главни циљ свих активности је смањење популације напуштених животиња, па самим тим и отклањање негативних последица њиховог присуства на улици. Реализација овог Програма гарантује успостављање минималног броја напуштених животиња на улицама чиме се избегавају теже последице по грађане и напуштене животиње. Циљеве Програма је могуће остварити једино у сарадњи владиног и невладиног сектора (државних органа са једне и удружења грађана као и самог грађанина са друге стране).

У хуманом решавању проблема напуштених животиња учествују:

1. **Централна власт – Органи Републике Србије** (доношење свих потребних закона, подзаконских аката и правилника као и мера и субвенција локалним властима и грађанима, тј. Помоћ у процесу решавања проблема напуштених животиња);

2. **Јединица локалне самоуправе** Председник општине, Скупштина општине и Општинско веће;

3. **Инспекција** – Ветеринарска и друге надлежне инспекцијске службе (надзор над спровођењем закона и подзаконских аката);

4. **Ветеринарска служба** – праћење, заштита и унапређење здравља животиња на територији Општине;

5. **Правно лице које управља прихватилиштем**

6. **Комунална инспекција, тужилаштво и локална удружења грађана за заштиту животиња**

7. **Медији** – подизање свести грађана о значају хуманог решавања проблема напуштених животиња и истинито и редовно информисање;

8. **Грађанин** – дужност сваког грађанина јесте да спречи и пријави све облике злостављања животиња и угрожавања њихових живота, здравља и добробити.

3. ЗАКОНСКЕ ОСНОВЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМА

Основе за реализацију Програма чини законска регулатива која прописује ефективне, превентивне мере које се односе на: регистрацију и обележавање паса, вакцинацију, одговорност власника, забрану напуштања кућних љубимаца и поступке са напуштеним животињама.

3.1. Закони оквир

Проблематика којом се бави овај Програм регулисана је или има додирних тачака са низом законских аката:

- 1) Устав Републике Србије („Сл. Гласник РС“, бр. 83/06 и 98/06);
- 2) Закон о ветеринарству („Сл. Гласник РС“, бр. 91/05 и 30/10);

- 3) Закон о добробити животиња („Сл. Гласник РС“, бр. 41/09);
- 4) Закон о заштити животне средине („Сл. Гласник РС“, бр. 135/04, 36/09 и 72/09);
- 5) Кривични законик („Сл. Гласник РС“, бр. 85/05, 88/05, 107/05, 72/09 и 111/09);
- 6) Закон о локалној самоуправи („Сл. Гласник РС“, бр. 129/07);
- 7) Закон о јавном реду и миру („Сл. Гласник РС“, бр. 51/92, 53/93, 67/93, 48/94, 85/05 и 101/05);
- 8) Закон о комуналним делатностима („Сл. Гласник РС“, бр. 88/11);

Правни основ за доношење овог Програма је члан 54. Закона о добробити животиња („Сл. Гласник РС“, бр. 41/09), којом је прописана дужност органа јединица локалне самоуправе да израде и спроводе програм контроле и смањења популације напуштених паса и мачака.

3.2. Локална самоуправа

Важећи законски прописи предвидели су и друге обавезе локалне самоуправе, и то:

- Локална самоуправа дужна је да на својој територији организује зоохигијенску службу.
- Локална самоуправа је дужна да за послове нешкодљивог уклањања лешева животиња има изграђен објекат за сакупљање лешева животиња. У објекту за сакупљање лешева животиња локална самоуправа може сакупљати и друге споредне производе животињског порекла.
- Локална самоуправа која није организовала зоохигијенску службу дужна је да до њеног организовања обезбеди финансирање уклањања лешева.
- Органи јединица локалне самоуправе прописују место и начин извођења кућних љубимаца, а нарочито паса и мачака на јавне површине.
- Орган јединице локалне самоуправе дужан је да обезбеди прихватилиштеако на својој територији има напуштених животиња.
- Орган јединице локалне самоуправе дужан је да обезбеди прикупљање, превоз и збрињавање напуштених и изгубљених животиња, као и да им пружи помоћ, бригу и смештај у прихватилиште у складу са законом.
- Орган јединице локалне самоуправе дужан је да напуштеним и изгубљеним животињама које су болесне или повређене обезбеди одговарајућу ветеринарску помоћ, а да за неизлечиво болесне или повређене животиње обезбеди лишавање живота у складу са овим законом.

У прихватилиште које обезбеђује орган јединице локалне самоуправе смештају се:

- 1 напуштене и изгубљене животиње;
- 2 животиње чији власници, односно држаоци, не могу више да се брину о њима;
- 3 животиње које Министарство одузме власницима, односно држаоцима;
4. животиње које су у опасности.

Власник, односно држалац који изгуби животињу дужан је да тај губитак без одлагања, а најкасније у року од три дана од дана губитка животиње, пријави надлежном органу јединице локалне самоуправе и ветеринарској служби.

Органи јединица локалне самоуправе ускладиће рад прихватилишта за напуштене животиње са одредбама Закон о добробити животиња („Сл. Гласник РС”, бр. 41/09) у року од три године од дана ступања на снагу овог закона (до 10.06.2012. год.).

3.3. Зоохигијеснка служба и прихватилиште

Одредбама Закона прописани су послови, као и обавезе зоохигијенске службе и власника прихватилишта:

- Зоохигијенска служба обавља следеће послове:
 - 1) хвата и збрињава напуштене животиње у прихватилишта за животиње;
 - 2) нешкодљиво уклања лешеве животиња са јавних површина и објеката за узгој, држање, дресуру, излагање, одржавање такмичења или промет животиња;
 - 3) транспорт или организовање транспорта лешева животиња са јавних површина и објеката за узгој, држање, дресуру, излагање, одржавање такмичења или промет животиња до објекта за сакупљање, прераду или уништавање отпада животињског порекла на начин који не представља ризик по друге животиње, људе или животну средину.
- Власници и држаоци животиња дужни су да пријаве угинуће животиње зоохигијенској служби и да се придржавају свих упутстава које је ова служба издала у вези са одлагањем лешева.
- Зоохигијенска служба је дужна, када је то потребно, да обезбеди превоз леша са места угинућа до објекта за преглед лешева или за сакупљање, прераду или уништење, као и да обезбеди дезинфекцију места угинућа, возила и опреме.
- Прихватилиште за напуштене животиње мора испуњавати услове за заштиту добробити животиња у погледу простора за животиње, просторија и опреме, у складу са законом и мора бити уписан у Регистар објеката који води Министарство, у складу са законом којим се уређује ветеринарство.
- Лица која раде са животињама у прихватилишту, морају бити обучена за поступање са животињама.
- Власник прихватилишта, дужан је да пре уписа у Регистар објеката Министарству достави доказ да је обезбедио:
 - 1) финансијска средства за несметани рад;
 - 2) спровођење здравствене заштите животиња;
 - 3) одговарајући простор за смештај животиња на начин који ће обезбедити добробит животиња и неће нарушити јавни ред и мир;
 - 4) лица која су обучена за поступање са животињама.
- Власник прихватилишта, одговоран је за живот, здравље и добробит животиња у прихватилишту.

- Власник прихватилицшта, дужан је да се о кућним љубимцима у прихватилицшту брине са пажњом доброг домаћина.
- Власник прихватилицшта, дужан је да води евиденцију о животињама и да ту евиденцију чува три године.
- Власник прихватилицшта је дужан да:
 - 1) прима пријаве о напуштеним животињама и да обезбеди збрињавање сваке напуштене животиње, у складу са овим законом;
 - 2) обезбеди спровођење мера превентивне здравствене заштите животиња и потребну помоћ животињама од стране ветеринара;
 - 3) брине о проналажењу власника, односно држаоца животиња;
 - 4) врати власнику, односно држаоцу, на његов захтев, животињу у року од 15 дана од дана смештаја у прихватилицште;
 - 5) припреми план збрињавања животиња у случају затварања прихватилицшта или елементарних непогода.
- Животиња која је смештена у прихватилицште може се поклонити ако је власник, односно држалац не преузме у року од 15 дана од дана смештаја у прихватилицште.
Власник прихватилицшта које обезбеђује орган јединице локалне самоуправе дужан је да сарађује са надлежним ветеринарским службама и организацијама за заштиту животиња, као и да редовно обавештава јавност и друге власнике прихватилицшта о животињама које се налазе у прихватилицшту.

Ако се животињи у року од најмање 30 дана од дана смештања у прихватилицште које обезбеђује орган јединице локалне самоуправе не пронађе власник, односно ако се не збрине на други начин, са животињом се поступа у складу са програмом контроле и смањења популације напуштених паса и мачака.

Трошкове збрињавања напуштених животиња сноси власник, односно држалац животиње, а ако је непознат трошкове збрињавања животиње сноси власник прихватилицшта, односно буџет.

3.4. Инспекцијски надзор

Инспекцијски надзор у области ветеринарства и заштите добробити животиња врши Министарство преко ветеринарских инспектора, а и ветеринарска станица која испуњава законске услове може обављати поједине стручне послове ветеринарске инспекције.

4.РАЗЛОЗИ ЗА ПРИМЕНУ ПРОГРАМА

Овај Програм је настао као резултат неслагања са досадашњим начином решавања проблема напуштених животиња. Циљ је хуманији и савременији приступ решавању овог проблема, у складу са важећом законском регулативом.

Основни разлози за примену програма су:

- **СОЦИЈАЛНО-БЕЗБЕДНОСНИ** – смањење напада на грађане као и узнемиравање јавног реда и мира.
- **ЕКОНОМСКА ОПРАВДАНОСТ**- У Србији постоји хиљаде нападнутих грађана од стране напуштених паса који помоћ траже у ординацијама или болницама. Трошкови пословања прихватилишта и службе временом би се вишеструко исплатили – наспрам трошкова које би локална самоуправа морала да плати у случају одштетних захтева грађана.
- **ЗДРАВСТВЕНИ** – спречава се ширење и преношење заразних болести као и болести које су заједничке људима и животињама (зоонозе). Према препорукама Светске здравствене организације (WHO) и ЕУ Савета Европе, посебан значај се придаје сузбијању следећих зооноза:
 - rabies (бесноћа, беснило) и
 - echinococcus.
- **ХИГИЈЕНСКО-ЕКОЛОШКИ** – спречава се растурање чврстог отпада и смећа из контејнера, канти и депонија, избегава се прљање улица, јавних површина и дечијих игралишта.
- **ЕСТЕТСКИ** – лепши изглед насељених места општине, како за грађане тако и за туристе.
- **ХУМАНИ ОДНОС ПРЕМА ЖИВОТИЊАМА** – хумано поступање са животињама је мера у интересу и људи и животиња.
- **ЕДУКАТИВНИ** – изградњом новог прихватилишта општина Алексинац добија нови простор за разне едукативне програме намењене подизању укупне свести грађана, нарочито деце о проблемима напуштених животиња.

Локална самоуправа, свесна своје одговорности и законске обавезе када је у питању решавање ове проблематике сагледавајући целокупну палету могућих решења, а у циљу да се понаша одговорно и тако утиче на смањење и контролу бројности напуштених животиња, израдила је овај Програм и потрудиће се да исти у пракси спроведе.

5.САДАШЊЕ СТАЊЕ

Један од водећих комуналних проблема општине Алексинац је велики број напуштених животиња, првенствено паса и мачака. Садашње стање решавања проблема је неодрживо и незадовољавајуће. Досадашњи начин

уклањања животиња са улица, упркос великим напорима ЈКП „Комуналне услуге“, није дао очекиване резултате. Број луталица у одређеним периодима повећавао се због разних узрока: обавезна вакцинација против беснила, штењење керуша, немогућност даљег држања, храњења... Када се напуштена животиња и ухвати, власнику је немогуће ући у траг, пси и мачке нису обележени, законодавна политика је блага и неефикасна. Овакав начин рада отклањао је само последице, а узроци проблема су и даље остајали нетакнути.

6. ПРЕДЛОГ РЕШЕЊА

Програм се састоји из више фаза које се могу третирати као одвојени пројекти. Реализацији свих пројеката треба да претходи усвајање пратећих одлука надлежних органа Општине и синхронизација у раду надлежних општинских служби као и заинтересованих удружења грађана за реализацију програма:

1. Пројекат проширења и доградње постојећег прихватилишта;
2. Пројекат унапређења рада постојеће службе за рад у прихватилишту и зоохигијенске службе;
3. Пројекат информисања и едукације грађана;
4. Пројекат масовног третмана паса и мачака луталица:
 - Идентификација,
 - Стерилизација,
 - Удомљавање,
 - CNR програм (ухвати, стерилиши, пусти),
 - Сарадња,
 - Еутаназија;
5. Санкционисање неодговорних грађана;
6. Доношење нових општинских прописа који регулишу ову правну област.

8.6. Пројекат проширења и доградње постојећег прихватилишта

Садашње прихватилиште, иако делимично изграђено, задовољава већину прописаних услова и најекономичније је да се исто легализује и изврши његово проширење.

На основу члана 66. Закона о добробити животиња („Сл. Гласник РС”, бр. 41/09) орган јединице локалне самоуправе је у обавези да обезбеди прихватилиште ако на својој територији има напуштених животиња.

Прихватилиште – треба да буде смештено на ограђеној, незагађеној и безбедној парцели на самом ободу највећег насељеног места у граду. Изградња Прихватилишта подразумева одабир најбоље локације, која је инфраструктурно опремљена (вода, струја, пут), затим израду пројектно техничке документације за изградњу

Централни објекат или централна зграда је подељена на неколико просторија: амбуланту (просторију за ветеринарске прегледе, обележавање паса, стерилизацију...итд), просторију за запослене раднике, канцеларију са архивом, купатило, оставу за храну, оставу за алат, просторију за кување, купатило за животиње, надстршеницу или гаражу за аутомобил... Унутар ограђеног простора по коме се пси могу слободно кретати мора постојати

довољан број кућица за псе у које се они могу безбедно склонити у случају невремена. У ту сврху треба да буде изграђен и изванредан број боксова од којих су неопходни боксови за: новопридошле псе (карантин), женке са кучићима, агресивне животиње и болесне животиње. Псе у Прихватилиште доносе радници који редовно и плански обилазе територију општине, барем два пута недељно, али и излазе у акције хватања по позиву грађана, инспекције и полиције. Врло често напуштене псе у Прихватилиште доносе и сами грађани....Уколико капацитет Прихватилишта дозвољава прихват паса из домаћинства се врши уз одговарајућу накнаду. Ако је капацитет Прихватилишта попуњен прихват паса из домаћинства се врши по принципу листе чекања.

По доласку у Прихватилиште пас треба да буде прегледан од стране ветеринара, обележен, вакцинисан, очишћен од паразита у року од 72 сата. Такође, пас треба да буде административно заведен: фотографисан, добија свој картон у коме су убележни основни подаци о месту са којег је пас доспео у Прихватилиште, подаци о његовим личним особинама и број чипа. Ако се након неколико дана не уоче сметње у понашању новопридошлог пса исти се пушта из карантина у велико двориште заједно са осталим псима. У случају да се нико од грађана није јавио у Законом предвиђеном року пас се стерилише/кастрира како не би дошло до неконтролисаног размножавања у самом Прихватилишту.

Боравак, односно задржавање паса у Прихватилишту је веома различито. Неки пси остају у Прихватилишту годину дана или дуже, док се за већину налази нови власник у краћем временском року.

Одрасли пси се у Прихватилишту хране два пута дневно, а штенци у зависности од узраста и до четири пута дневно. Прихватилиште мора бити под сталним надзором свих 24 сата!

Удомљавање здравих, обележених, вакцинисаних и стерилисаних паса из Прихватилишта је веома важна мера смањења популације напуштених животиња и обезбеђује потребан простор у Прихватилишту за нове напуштене псе. С тога, сарадња са Друштвима за заштиту животиња мора бити на највишем нивоу како би информисање грађана о могућностима удомљавања паса из Прихватилишта дало очекивани ефекат.

6.2 Унапређење рада постојеће службе за рад у прихватилишту и зоохигијенске службе

Члан 46. Закона о ветеринарству („Сл. Гласник РС”, бр. 91/05 и 30/10) предвиђа обавезу локалне самоуправе да на својој територији организује службу која обавља послове хватања и збрињавања напуштених животиња у Прихватилиште за животиње.

Да би ова служба ефикасно функционисала, потребно је обезбедити следеће:

- Запослити довољан број радника у Прихватилишту за животиње.
- Обезбедити потребну опрему за хватање животиња која би се састојала од:
 - возила специјалне намене за превоз ухваћених животиња,
 - кавеза који се монтирају у возило за хватање паса приликом транспорта
 - возила за превоз угинулих животиња,
 - вучене приколице за алат и опрему за хватање,

- хватаљке за псе (сајле за хватање 1.5цм са покретном омчом и полуге са покретном омчом металне дужине од 1 до 3 м и пречника 3цм),
- корпе за агресивне псе,
- оковратника и поводца,
- мреже за хватање паса 10м x 1.5м,
- мередова за хватање паса,
- кожане рукавице са заштитним навлакама,
- заштитног одећа отпорног на ујед, појачаног на подлактицама и потколеницама,
- замке за псе,
- батеријске лампе,
- акумулаторског рефлектора,
- колица за превоз угинулих животиња – посебна,
- прскалице за дезинфекцију,
- фрижидера за патолошки материјал,
- стерилизатора за инструменте,
- читача чипова,
- клешта за еутаназију,
- омамљивача и мамаца,
- заштитне маске,
- фармацеутских средстава за хватање паса (евентуално пушке за успављивање животиња),
- рачунара са пратећом опремом,
- фотоапарата,
- фотокопира,
- стандардне радне обуће и одеће за запослене раднике (зимска и летња) и
- гумене чизме.

- Када се грађанима враћају њихове ухваћене животиње у случају наплате трошкова хватања и боравка у Прихватилишту, потребно је обезбедити фискалну касу са пратећом опремом.

- Обука и заштита – Лица која раде са животињама у Прихватилишту, морају бити обучена за поступање са животињама.

За решавање овог проблема у општини Алексинац формирана је служба при ЈКП „Комуналне услуге”. Поменута служба треба да обавља све потребне послове око хватања и збрињавања напуштених животиња

За опремање службе Општина Алексинац мора обезбедити потребна средства, како би иста могла да ефикасно функционише.

Инфо служба

Рад Прихватилишта је јаван и представља део јавног сервиса грађана. Унутар правног лица које управља Прихватилиштем потребно је организовати сервис за комуникацију са грађанима – Инфо службу. Инфо служба је неопходна јер је у пракси утврђено да дневно постоји више десетина позива грађана за проблеме напуштених животиња, држања кућних љубимаца или држања домаћих животиња. Инфо служба треба редовно да информира грађане о раду Прихватилишта и резултатима који су постигнути у смањењу броја напуштених животиња. Такође треба да информира запослене у Прихватилишту о проблемима грађана у вези са овом темом. Инфо служба треба да води редовну евиденцију о броју позива, о решеним, односно,

нерешеним случајевима збрињавања напуштених животиња. Координатор ове службе, у мањим местима, треба да буде руководилац Прихватилишта, док је у већим општинама односно градовима потребно запослити лице које врши само комуникацију са грађанима. Сарадња правног лица које управља Прихватилиштем са Друштвом за заштиту животиња треба да буде најинтензивнија управо на пословима који су везани за рад ове службе.

Задаци Инфо службе:

Основни задатак Инфо службе је евидентирање пристиглих пријава од стране грађана и прослеђивање пријава надлежним органима.

У циљу провере података наведених у пријави лице које је примило пријаву исту прослеђује радницима у Прихватилишту и Друштву за заштиту животиња како би се изашло на лице места и утврдила веродостојност изнетих података у пријави.

Уколико се установи да је дошло до противзаконитих радњи у вези са добробити животиња обавештава се ветеринарска инспекција, полиција, тужилаштво и Друштво.

Пријаве или дојаве грађана најчешће се односе на убијање животиња, злостављање и напуштање животиња од стране познатог власника, односно држаоца, проблеме у вези са држањем животиња, занемаривање животиња, положај или стање напуштених животиња, неправилности у раду надлежних органа... итд.

Могући проблеми у комуникацији са грађанима се односе на недовољну прецизност изнетих података у пријави, као и на страх од реакције лица против кога се пријава подноси и сл.

Најчешће теме које се односе на рад инфо служби су:

- „Поклањање” паса,
- Удомљавање паса и
- Изгубљено-нађено.

Потребно је информисати грађане да услуге Инфо службе (сервис удомљавања, сервис изгубљених животиња и сл.) постоје у Прихватилишту и да се грађани увек могу обратити Инфо служби Прихватилишта када имају проблем са својим напуштеним или нађеним кућним љубимцем, која их даље усмерава одговарајућим институцијама (ветеринарима, инспекцијама, Друштву за заштиту животиња...).

6.3 Пројекат информисања и едукације грађана

Циљеви образовања и информисања су упознавање власника животиња, као и грађана са особинама и потребама животиња, сопственим мотивима држања животиња, законским обавезама власника животиња. Поред тога грађанство се мора упознати са елементима Програма контроле и смањења популације напуштених животиња у циљу бољег разумевања права и одговорности свих учесника у ланцу решавања проблема, а нарочито обавеза власника односно држаоца животиње.

Медији имају важну улогу у едукацији и подизању свести грађана о проблему напуштених животиња, редовном истинитом информисању и промоцији хуманијег односа према животињама.

Проблеми који се јављају су:

- недовољан ниво знања и информисаности самих медија о правим узроцима настанка проблема напуштених животиња као и о хуманим начинима његовог решавања и

- недовољна заинтересованост медија.

У циљу **решења** наведених проблема потребно је:

- информисање и едукација запослених у медијима о узроцима настанка проблема напуштених животиња и о хуманим решењима,

- подстицање заинтересованости медија повећаним активизмом удружења грађана,

- утицање на медије да не злоупотребљавају проблем напуштених животиња у друге сврхе и

- придобијање медија за партнерски однос у хуманом решавању проблема напуштених животиња.

Поред објективног информисања, медији треба да преузму улогу едукатора јавности, како би се помогло грађанима и државним службама да се једном проблем реши.

Унапређење јавне свести кроз едукацију и подизање нивоа информисања шире јавности путем сталне медијске кампање чији је акценат на принципима заштите добробити животиња, гарантује да ће многе генерације у Алексинцу имати другачији однос према овом проблему. Кроз образовне програме и јавне кампање потребно је упознати јавност са начинима и условима држања кућних љубимаца, њиховим биолошким особинама, понашањем и потребама, користима које човек има од њих као и са обавезама и одговорностима које човек има према њима, другим људима и животној средини.

6.4 Пројекат масовног третмана паса и мачака луталица

6.4.1 Идентификација

Регистрација и обележавање свих кућних љубимаца је кључна превентивна мера, којом је олакшан надзор над њиховим кретањем, трговином, превозом, односно проналажењем изгубљених, напуштених и отуђених љубимаца. На тај начин сваки пас би био евидентиран и знао би се његов власник.

Пракса је показала да су у Републици Србији ушни тетовни бројеви, често делимично видљиви услед некавалитетне или неадекватне опреме за тетовирање, а неретко, код веома малих јединки, не постоји могућност да идентификациони број стане на малу површину ушне шкољке. Потребно је набавити модернију опрему за квалитетније обележавање животиња, кућних љубимаца.

Као обавезу увести микрочипове с обзиром да је ЕУ дала рок до 2012. године да електронски идентификациони систем (микрочипови) постану обавеза.

Такође, неопходно је означавање оковратном плочицом са идентификационим бројем и то са предње стране који води ка подацима о власнику, а са задње стране са годином вакцинације јединке и слово „С”, ако је јединка стерилисана и словом „Ц” ако је чипована. Препорука је да плочица буде од тврде пластике како не би кородирала и како би се врелим жигом на плочицу утискивали подаци.

Наиме, тиме би се избегле многе непријатности приликом идентификације јединке и власника. У инцидентним ситуацијама, пружила би се могућност визуелне процене које јединке су вакцинисане, дехелметизоване и стерилисане, а које то нису.

Таквом методом би се подигла свест власника о одговорном односу према животињи, јер би овлашћено лице у сваком тренутку могло да изврши контролу.

Исто тако, потребно је да се подаци о власницима и јединкама евидентирају у националну базу података. Наиме, у Републици Србији већ постоје две комерцијалне базе података, али њихов рад није законом регулисан, па су тиме уношени подаци без контроле органа.

Приступ националној бази преко интернета, уз аутентификацију корисника при приступу, требали би имати:

- 1) овлашћени обележивач;
- 2) ветеринарски инспектор;
- 3) овлашћена лица из зоохигијеничарске службе.

6.4.2 Стерилизација

Метод стерилизације представља најефикаснију меру којом се смањује број луталица, регулише бројност популације у Прихватилиштима, као и неконтролисана репродукција напуштених паса.

Обавеза је да свака јединка у прихватилиштима мора бити стерилисана, као и свака јединка која напушта прихватилиште.

Јединке могу бити стерилисане у било којој адекватној установи, чиме би се изазвала здрава тржишна конкуренција и спустила цена услуга. Овом мером би се предупредио рад Прихватилишта, јер се при Прихватилишту неретко врши неконтролисано размножавање, чиме се слаби њихова функција.

Стерилизација је рутинска хирушка интервенција која траје само 15 минута и пас је способан да се врати кући већ после сат времена. Потпуни опоравак траје од 7-10 дана код женке односно од 3-5 дана код мужјака. Поред стерилизације напуштених животиња пожељно је промовисати и стерилизацију паса и мачака познатих власника. Иако најефикаснија метода у сузбијању популације напуштених животиња – стерилизација није довољно прихваћен метод од стране грађана због недовољне информисаности и предрасуда. Континуираном едукацијом и бољим информисањем грађана повећава се свест о значају и улози стерилизације у решавању овог проблема. На овај начин се стичу услови да се проблем смањења бројности популације напуштених животиња на најхуманији начин реши.

Спречавање размножавања животиња смањује проблеме рађања, здравствене проблеме и еколошке проблеме – смањује трошкове контроле прекобројности у будућности. Стерилизација и кастрација су темељ сваког ефикасно програма контроле прекобројности.

ПРИМЕР:

Нестерилисани пси ће скоро три пута чешће ујести од стерилисаних паса.

Нестерилисани пси извршили су 95% тешких повреда. Женка окоти 2 до 8 штенаца или мачића 2 пута годишње, (на улици од тога преживе прву годину само 2.8 јединки по окоту), што код кућних јединки чини:

- 1 године: 12 јединки
- 2 године: 67 јединки
- 3 године: 367 јединки
- 4 године: 2 107 јединки
- 5 године: 12 288 јединки
- 6 године: 67 000 јединки.

Нискобуџетним стерилизацијама удвостручава се број власника који стерилишу животиње.

Број јединки које пристижу у прихватилишта се преполовљава. Ако ветеринари наплате 80% од регуларне цене и ако се годишње стерилише 25 000 јединки и ако програм траје 6 година, однос новца је:

НОВАЦ УЛОЖЕН У ПРОГРАМ : УШТЕЂЕН НОВАЦ

1 : 3.2

Штеди се новац пореских обвезника!

Ефекти стерилизације кроз годину дана:

НЕМА штенаца кућних паса избачених на улицу са керушом због трудноће.

НЕМА штенаца уличних паса.

НЕМА окупљања у чопоре.

НЕАЛФА и неуједљив пас.

Неплодни, неуједљиви, не у чопорима, вакцинисани, познати свима, шансе да се удоме, конкуренција за храну нестерилисаним псима.

3 од 5 домаћинстава имају кућног љубимца.

Студије показују да 30-60% нестерилисаних љубимаца бива напуштено или се изгуби.

Нестерилисане јединке беже из домаћинства на улицу да би се париле.

Нестерилисане јединке беже када осете мирисе женки у полном циклусу.

6.4.3 Удомљавање, поклањање и проналажење изгубљених животиња

Удомљавање, поклањање и проналажење изгубљених животиња представља најхуманији начин збрињавања напуштених животиња. Све

животиње које се дају на удомљавање морају бити вакцинисане, стерилисане и обележене.

Из искуства је познато да велики број грађана контактира запослене у Прихватилишту и активне чланове Друштва како би „поклонио“ једног, два или више кућних љубимаца Прихватилишту.

Разлози за такву одлуку грађани могу бити објективни (пресељење из куће у стан, промена места пребивалишта, болест, смрт власника односно држаоца,...и сл.) и субјективна жеља власника, односно држаоца да се ослободи животиње, дојучерашњег кућног љубимца, наводећи личне, углавном субјективне разлоге.

Удомљавање је поступак проналажења новог власника за пса који се налази у Прихватилишту. Позивом Инфо службе грађани могу добити информацију уколико су заинтересовани да удоме пса из Прихватилишта. Посао удомљавања углавном врши Друштво за заштиту животиња. Након одабирања пса, попуњава се уговор о удомљавању, који је потписан од стране новог власника и одговорног лица Друштва или одговорног лица које управља Прихватилиштем, а Друштво задржава право контроле удомљене животиње. Пси из Прихватилишта се удомљавају очишћени од паразита, вакцинисани, обележени и стерилисани, како би се смањила могућност даљег неконтролисаног размножавања паса у домаћинству.

Акције удомљавања коју спроводи зоохигијенска служба треба да буду континуиране и у сарадњи са удружењима за заштиту животиња.

Грађани који су изгубили своје кућне љубимце могу се јавити Инфо служби која ову информацију прослеђује радницима у Прихватилишту и Друштву за заштиту животиња. Веома често изгубљена животиња се пронађе и уколико су грађани пријавили нестанак у законском року Инфо служби, иста их обавештава да га могу преузети у Прихватилишту. Тада власник потпушује изјаву о враћеној животињи. У колико се случај понавља сматра се да власник изгубљене животиње не води бригу о свом кућном љубимцу и пријављује се надлежним инспекцијама ради даље обраде.

6.4.4. CNR Програм (ухвати, стерилиши, пусти)

У срединама у којима је број паса луталица велики, неопходно је применити твз. CNR програм – „Catch, Neuter, Release“ („ухвати, стерилиши, пусти“). У срединама као што је Алексинац, једноставно уклањање животиња са улица не представља ефикасан начин смањења њиховог броја. На локалитетима са којих су уклоњени пси досељавају се нови, јер су за уклоњеним животињама остали слободни извори хране. На тај начин, веома брзо, већ после три месеца, локалитет са којег су уклоњене луталице насељава исти број животиња. Насупрот томе, CNR програмом прво се стабилизује бројност луталица, а потом постепено долази до смањења њиховог броја путем смањења капацитета станишта, а и спречавањем настанка нове генерације луталица.

CNR програм се укратко своди на хватање луталица, стерилизацију, вакцинацију против беснила, третман против ендопаразита и ектопаразита, обележавање и враћање здравих, неагресивних и неуједљивих животиња на подручје на којем су ухваћени, осим на локације дечијих вртића, школских дворишта и болница. Повратак животиња мора бити спроведен најдаље у року 10 – 15 дана од дана хватања. О овим псима се на улици брину грађани –

старатељи. Старатељи су дужни да на одређеним местима хране и напајају псе, као и да надзиру њихово понашање, здравствено стање и кретање. У случају да се пас изгуби они су дужни да обавесте одговарајућу институцију у чијој је надлежности евиденција о псима луталицама.

CNR програм је ефикасна прелазна мера чији је циљ да заустави даљи пораст популације, као и долазак нових луталица на слободне изворе хране. С обзиром да се ове животиње не могу размножавати, њихова популација се постепено смањује.

6.4.5. Сарадња

За све учесике у ланцу решавања проблематике паса луталица, и преузимање одговорности за свој део извршења програма потребна је добра комуникација.

У циљу што боље координације и сарадње свих служби на локалном нивоу, потребно је извршити умрежавање, односно информативно повезивање свих месних заједница, школа, јавних предузећа, кинолошких друштава, ветеринарских станица, инспекцијских служби, полиције, Друштва за заштиту животиња са Прихватилиштем, односно инфо службом која у њему професионално ради на информисању јавности.

6.4.6. Еутаназија

Еутаназија је најнеефикаснија мера контроле. Спроводи је искључиво ветеринар над агресивним и неизлечиво болесним животињама у складу са Законом о добробити животиња.

По Закону о добробити животиња („Сл. Гласник РС“, бр. 41/09), животиња се може лишити живота на хуман начин, ако:

1) је повређена, неизлечиво болесна, телесно деформисана или на други начин патолошки онеспособљена тако да опоравак није могућ, а живот за њу представља бол, патњу, страх и стрес;

2) је достигла старост па јој отказују основне животне функције;

3) се користи за исхрану људи;

4) се користи у начуноистраживачке и биомедицинске сврхе, у складу са овим законом;

5) се лишавањем живота спречава ширење, односно ако се сузбијају и искорењују заразне болести, у складу са законом којим се уређује ветеринарство;

6) животиња не може да се прилагоди условима смештаја, а њено пуштање на слободу представља опасност за људе, друге животиње и животну средину;

7) је у питању уништавање штетних глодара;

8) је неопходно контролисати бројност популације одређене врсте дивљих животиња, у складу са посебним прописима;

9) је лишавање животиње живота од веће користи за њену добробит него што су патње од даљег живота, у складу са мишљењем ветеринара.

Животиња се не може лишити живота на јавним местима, осим:

- 1) у ловиштима, у складу са законом којим се уређује ловство;
- 2) у случају када је неопходно лишити животињу непотребног бола и патње, ако њен опоравак није могућ, на основу мишљења ветеринара, у складу са процедуром еутаназије;
- 3) ради спречавања ширења, сузбијања и искорењивања заразних болести, у складу са законом којим се уређује ветеринарство.

Лишавање животиње живота обавља се на хуман начин који проузрокује тренутну и сигурну смрт.

Лишавање животиње живота на хуман начин мора се обављати уз претходно омамљивање животиње, осим код принудног лишавања живота ради прекида патње и бола насталог услед патолошког стања, повреде или заразне болести.

Животињу може лишити живота само ветеринар или ветеринарски техничар под надзором ветеринара или друго обучено лице под надзором ветеринара, осим у случајевима када је угрожена безбедност људи и животиња, ако законом није друкчије прописано.

Лица која врше еутаназију дужна су да после спроведеног поступка лишавања живота провере да ли је наступила смрт животиње.

6.5. Санкционисање неодговорних грађана

Потребно је санкционисати нарочито оне власнике, односно држаоце животиња који не вакцинишу своје псе и мачке и не изврше њихово трајно обележавање, ако напусте, односно одбаце животињу чији опстанак зависи непосредно од њих, када без надзора пусте животиње на површине јавне намене, као и у другим законом и другим прописима предвиђеним случајевима.

Захтеве за покретање прекршајног поступка против неодговорних грађана подносе Прекршајном суду надлежне инспекцијске службе које врше надзор над применом закона и подзаконских аката из ове области, као и комунална полиција, ако им се таква овлашћења пропишу Одлуком Скупштине општине.

6.6. Доношење нових општинских прописа који регулишу ову правну област

Одредбом члана 20. тачка 26. Закона о локалној самоуправи („Сл. Гласник РС“, бр. 129/07) прописано је да општина односно град уређује и организује вршење послова у вези са држањем и заштитом домаћих и егзотичних животиња.

Закон о добробити животиња („Сл. Гласник РС“, бр. 41/09) ступио је на снагу 10.06.2009. године. У циљу усаглашавања прописа локалне самоуправе са новодонетим законима и подзаконским актима, потребно је да Скупштина општине Алексинац уместо до сада важеће Одлуке донесе нову Одлуку, којом би се прописао рад зоохигијенске службе, рад Прихватилишта за напуштене животиње, као и Карантина за смештај животиња, прикупљање, превоз и збрињавање напуштених и изгубљених животиња, пружање помоћи, брига и смештај животиња, начин обезбеђивања одговарајуће ветеринарске помоћи, место и начин извођења кућних љубимаца, а нарочито паса и мачака на јавне површине.

7. ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН

Да би програм у целости био реализован потребно је предвидети и обезбедити финансијска средства за рад служби и функционисање Прихватилишта, као и за превентивне мере (обележавање, вакцинација и стерилизација) из буџета локалне самоуправе, из средстава добијених од Министарства, од донација...

Потребна финансијска средства:

1. Средства за проширење, доградњу Прихватилишта, прибављање неопходне пројектно техничке документације.
2. Средства за набавку опреме за рад радника у Прихватилишту.- једнократно,
3. Трошкови зарада и накнада за запослене раднике,
4. Трошкови обуке, као и здравствене заштите запослених (превентивно вакцинисање),
5. Материјални трошкови у Прихватилишту (гориво, регистрација возила, струја, вода, комунална такса, телефон...),
6. Трошкови обуке, као и здравствене заштите запослених (превентивно вакцинисање),
7. Трошкови исхране животиња у прихватилишту,
8. Трошкови стерилизације, кастрације и еутаназије,
9. Одржавање опреме у прихватилишту (текуће и ванредно одржавање),
10. Набавка дезинфекционих средстава,
11. Трошкови за одржавање објекта и
12. Трошкови превоза и нешкодљивог уклањања животињских лешева.

Приходи за финансијска средства:

1. Буџет општине Алексинац (евентуално средства из Буџета Републике),
2. из делатности Прихватилишта,
3. средства из донација.

8. ПРЕДЛОГ ДИНАМИКЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОГРАМА

У циљу што хуманијег решавања проблема напуштених животиња у општини Алексинац неопходно је предузети следеће активности:

- Легализовати постојећи објект Прихватилишта,
- Упис Прихватилишта у регистар објеката код надлежног министарства,
- Проширити капацитете постојећег Прихватилишта,
- Обезбедити средства за израду пројектно-техничке документације за доградњу Прихватилишта,
- Прибављање документације за изградњу,
- Обезбедити средства и услове за рад која су предвиђена важећом законском регулативом,

- Иницирати кампању обележавања свих паса и мачака на територији општине
- За привремени смештај крупне стоке закључити уговор о пословно-техничкој сарадњи са Пољопривредном школом односно фармом која испуњава законске услове за држање ових животиња,
- Доградња Прихватилишта.

9. ЗАКЉУЧАК

До отварања проширеног дела Прихватилишта потребно је што комплетније опремити постојећи објект прихватилишта, у циљу обезбеђивања смештаја односно збрињавања напуштених животиња, у складу са законом.

На овај начин:

1. Хватањем напуштених паса и мачака, њиховим уклањањем са јавних површина и смештајем у прихватилиште отклониће се опасност од уједа паса луталица а самим тим ће се избећи плаћање накнаде штете оштећеним грађанима, што ће довести до смањења бюджетских издатака по овом основу.
2. Стерилизацијом - се бројност популације паса и мачака ставља под контролу, на хуман начин, а истовремено се утиче и на стварање здраве популације, с обзиром да се стерилизацијом значајно смањује ризик полно преносивих и опасних болести животиња.
3. Микрочиповањем свих паса и мачака постиже се устројавање евиденције њихових власника, што за последицу има повећање одговорности истих према њиховим кућним љубимцима, али и преношење одговорности за штету услед уједа паса са Града на евидентираног власника животиње.
4. Антирабичном вакцинацијом свих паса и мачака - нестаје опасност од ширења рабиеса, 100% смртоносне антропозоозе.
5. Едукација грађана свих узраста усмерена је на ширење свести и информисање јавности о добробити животиња, у циљу правилног односа према животињама који искључује било какав вид агресивног понашања.
6. Спровођењем CNR програма (ухвати, стерилиши, пусти) доћи ће до заустављања даљег пораста популације паса на јавним површинама, стабилизације броја паса луталица односно спречавања њиховог неконтролисаног размножавања.

II/01 Број: 02-190

У Алексинцу, 13.11. 2012. године

ОПШТИНСКО ВЕЋЕ ОПШТИНЕ АЛЕКСИНАЦ

ПРЕДСЕДНИК,

Ненад Станковић

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

На територији општине Алексинац проблем паса луталица представља тему о којој се расправља више година, а која је кулминирала у последњих пар месеци астрономским одштетним износима На рачун општинског буџета. Најизраженији проблем је у самом граду, али присутан је и у осталим насељеним местима. На решавање ове проблематике нису предузимани значајнији дугорочни кораци .

Изградњом постојећег прихватилишта решен је само део проблема, али је поред доградње прихватилишта потребно спровести и програм контроле и смањења популације напуштених животиња у општини Алексинацкоји подразумева: стерилизацију, обележавање свих паса На територији општине, удомљавање ухваћених животиња, едукацију становништва путем средстава јавног информисања, предшколских и школских установа, сарадњу са ветеринарским службама и инспекцијама, друштвима За заштиту животиња, еколошким организацијама и кинолошким друштвима.

Сваки неевидентирани пас и мачка којег власник избаци на улицу постаје луталица и представља опасност За грађане, а одговорност За последице његових напада на грађане и имовину пада на терет локалне самоуправе.

Обележавањем паса и мачака увећава се одговорност власника, који своје љубимце не могу олако избацити на улицу (зна се чија је животиња). Неодговорни власници ће сносити све материјалне трошкове За последице дела које направи пас (нападне особу, друге животиње...), као и трошкове хватања и збрињавања животиња у прихватилиште.

Пракса у нашем окружењу је показала да се применом мера: обележавања паса и мачака кастрацијом и стерилизацијом, удомљавањем, применом твз. CNR програма, едукацијом грађана, драстично смањује број животиња луталица. Применом свих ових мера из програма капацитет постојећег и дограђеног дела Прихватилишта ће бити довољан за територију општине Алексинац. Први значајнији дугорочни резултати се могу очекивати Крајем 2013. године. све горе наведене мере предвиђене програмом су неопходне како би се кроз време и едукацију подигла свест о схватању одговорности (личне и материјалне) власника сваке животиње и тиме отклонио узрок проблема.

У реализацији овог Програма учествоваће општинска управа општине Алексинац, ЈКП „Комуналне услуге“, Средња пољопривредна школа „Шуматовац“, ветеринарска инспекција, ветеринарска служба, комунална инспекција, медији, и друштва за заштиту животиња, као и сами грађани.

Сматрамо да би усвајање и реализација овог програма допринело да се на прогресиван, али пре свега хуман начин промени наш однос према напуштеним животињама, а самим тим и слика о нама самима коју шаљемо у јавност.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ИНСПЕКЦИЈСКЕ ПОСЛОВЕ И
СЛУЖБА ЗА СКУПШТИНСКЕ ПОСЛОВЕ